

PANORAMA CRÍTIC DE LA LITERATURA CATALANA

SEGLE XX

Del Modernisme a l'avantguarda

Direcció ENRIC BOU

**PANORAMA CRÍTIC DE LA
LITERATURA CATALANA**

V

SEGLE XX

Del modernisme a l'avantguarda

PANORAMA CRÍTIC DE LA LITERATURA CATALANA

V

SEGLE XX

Del modernisme a l'avantguarda

Director del volum

ENRIC BOU

Col·laboradors

MARGARIDA CASACUBERTA

JORDI MALÉ

VINYET PANYELLA

LLUÍS QUINTANA I TRIAS

XAVIER PLA

JAUME SUBIRANA

Coordinador de la sèrie

ALBERT ROSSICH

Vicens Vives

L'edició d'aquesta obra ha comptat amb una subvenció de la
Institució de les Lletres Catalanes l'any 2009.

MINISTERIO
DE CULTURA

Aquesta obra ha estat publicada amb una subvenció de la Dirección General del Libro, Archivos y Bibliotecas del Ministerio de Cultura, per al seu préstec públic a biblioteques públiques, d'acord amb allò que preveu l'article 37.2 de la Llei de Propietat Intel·lectual.

Projecte editorial

ANTONI MARÍ

Coordinador editorial

RAMON MASNOU

Índex alfabètic

XAVIER PLA I MARTA PASQUAL

Disseny de coberta: Daniel López

Primera edició, 2010

© ALBERT ROSSICH

Sobre la «Presentació» i la coordinació de la sèrie.

© ENRIC BOU

Sobre «El debat sobre la modernització: Modernisme, Noucentisme, Avantguarda»
i la direcció del volum.

© MARGARIDA CASACUBERTA

Sobre els capítols «El Modernisme», «Modernisme: gèneres i autors», «L'Escola Mallorquina»,
«Santiago Rusiñol», «Victor Català» i «Joaquim Ruyra».

© JORDI MALÉ

Sobre els capítols «J. V. Foix» i «Carles Riba».

© VINYET PANYELLA

Sobre els capítols «El Noucentisme» i
«Noucentisme: gèneres i autors».

© LLUÍS QUINTANA TRIAS

Sobre els capítols «Joan Maragall», «Noucentisme: gèneres i autors»
i «Eugeni d'Ors».

© XAVIER PLA

Sobre els capítols «Nous valors: canvi estètic als anys vint i trenta»,
«Joan Salvat-Papasseit», «Josep Pla» i «Josep M. de Sagarra».

© JAUME SUBIRANA

Sobre el capítol «Josep Carner».

© EDICIONES VICENS VIVES, S.A.

Sobre aquesta edició segons l'art. 8 del Reial Decret Legislatiu 1/1996.

Obra protegida pel RDL 1/1996, de 12 d'abril pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei de Propietat Intel·lectual.

Dipòsit Legal: B. 6.786-2010/ ISBN: 978-84-316-9680-1/ Núm. d'Ordre V.V.: Y-792/

Reservats tots els drets. Prohibida la reproducció total o parcial/ Editorial VICENS VIVES.

Avda. de Sarrià, 130. E-08017 Barcelona./ IMPRÈS A ESPANYA. PRINTED IN SPAIN.

ÍNDIX

<i>Presentació</i> , per ALBERT ROSSICH	13
<i>El debat sobre la modernització: Modernisme, Noucentisme, Avantguarda</i> , per ENRIC BOU	17
<i>Bibliografia</i>	30

EL MODERNISME

MARGARIDA CASACUBERTA

<i>Introducció</i>	34
<i>Bibliografia</i>	44
<i>Què és lo Modernisme?</i> (Josep Carner)	57
<i>Conversa sobre el Modernisme</i> (Santiago Rusiñol)	58
<i>Rusiñol i el Modernisme a Espanya</i> (Joan Alcover)	60
<i>Definició del Modernisme</i> (J. F. Ràfols)	62
<i>El Modernisme i les seves tensions</i> (Joaquim Molas)	63
<i>Vitalitat i potència creadores</i> (Eduard Valentí)	66
<i>Les arrels socials del Modernisme</i> (Joan-Lluís Marfany)	67
<i>Del Modernisme al Noucentisme</i> (Jordi Castellanos)	71

MODERNISME: GÈNERES I AUTORS

MARGARIDA CASACUBERTA

<i>Introducció</i>	76
<i>Bibliografia</i>	86
<i>La creació literària</i> (Jordi Castellanos)	105
<i>Per una crítica independent</i> (Eduard Valentí)	106
<i>L'assaig i les idees</i> (Joan Fuster)	108
<i>Parnassians</i> (Jaume Bofill i Ferro)	110
<i>El poema en prosa</i> (Mariàngela Cerdà)	112
<i>Les novel·les de la crisi</i> (Alan Yates)	113
<i>El Modernisme i la crisi de la novel·la</i> (Jordi Castellanos)	116
<i>Al·legoria simbolista i drama naturalista</i> (Xavier Fàbregas)	119
<i>Els fonaments d'un nou teatre</i> (Enric Gallén)	122

L'ESCOLA MALLORQUINA

MARGARIDA CASACUBERTA

<i>Introducció</i>	126
<i>Bibliografia</i>	130
<i>L'Escola Mallorquina</i> (Josep M. Llompart)	137
<i>El mite de l'Escola Mallorquina</i> (Joan-Lluís Marfany)	138
<i>Sobre el concepte d'Escola Mallorquina</i> (Gregori Mir)	141
<i>El concepte d'Escola Mallorquina</i> (Jordi Castellanos)	143
<i>Els poetes de l'Escola Mallorquina</i> (Pere Rosselló Bover)	146
<i>El Modernisme a Mallorca</i> (Damià Pons i Pons)	148
<i>Joan Alcover, contra l'anestèsia moral</i> (Margalida Pons)	149
<i>L'Escola Mallorquina, els poetes catalans i la crítica literària</i> (Isabel Graña)	152

JOAN MARAGALL

LLUÍS QUINTANA I TRIAS

<i>Introducció</i>	154
<i>Bibliografia</i>	159
<i>La llengua de Maragall</i> (Glòria Casals)	166
<i>Les personalitats antitètiques del poeta i el burgès</i> (Joan-Lluís Marfany)	169
<i>La teoria poètica</i> (Lluís Quintana i Trias)	172
<i>Línies generals de l'obra poètica</i> (Carles Riba)	175
<i>Semblances i disparitats amb el simbolisme</i> (Geoffrey Ribbans)	178
<i>Maragall com a neoromàntic</i> (Arthur Terry)	181
<i>Elements filosòfics fonamentals</i> (Eugenio Trias)	183
<i>La tasca de traductor</i> (Jaume Tur)	185
<i>Conflicte existencial i religiós en el «Cant espiritual»</i> (Eduard Valentí)	187

SANTIAGO RUSIÑOL

MARGARIDA CASACUBERTA

<i>Introducció</i>	189
<i>Bibliografia</i>	194
« <i>Anant pel món</i> » (R. D. Perés)	204
« <i>L'alegria que passa</i> » (Ignasi Iglésias)	205
« <i>El jardí abandonat</i> » (Joan Maragall)	206
<i>Un escriptor primari</i> (Maurici Serrahima)	207

<i>La inserció de l'artista en la societat</i> (Eduard Valentí)	209
« <i>L'auca del senyor Esteve</i> » (Feliu Formosa)	211
<i>Rusiñol, pròfug del Modernisme</i> (Joan-Lluís Marfany)	214
<i>Santiago Rusiñol, home de lletres</i> (Margarida Casacuberta)	217

VÍCTOR CATALÀ
MARGARIDA CASACUBERTA

<i>Introducció</i>	219
<i>Bibliografia</i>	223
« <i>Drames rurals</i> », un llibre fort i incomplet (Joan Maragall)	232
<i>Víctor Català i el ruralisme</i> (Manuel de Montoliu)	233
« <i>Solitud</i> » i « <i>Els sots feréstecs</i> » (Maurici Serrahima)	236
« <i>Solitud</i> », novel·la modernista (Jordi Castellanos)	238
<i>L'escenari i la figura</i> (Baltasar Porcel)	241
<i>Entorn de la segona edició de les «Obres Completes»</i> (Núria Nardi)	242
<i>Diversitat cromàtica i identitats múltiples</i> (Francesca Bartrina)	244
<i>La renovació del monòleg teatral</i> (Enric Gallén)	246

JOAQUIM RUYRA
MARGARIDA CASACUBERTA

<i>Introducció</i>	248
<i>Bibliografia</i>	251
<i>Joaquim Ruyra, l'homèrida romàntic</i> (Carles Riba)	256
« <i>Pinya de rosa</i> », de <i>Joaquim Ruyra</i> (Josep M. Capdevila)	258
<i>L'esperit del narrador</i> (Marià Manent)	259
<i>El pi arran de l'abisme</i> (Maria Nunes i Alan Yates)	261
« <i>Jacobé</i> », joc de perspectives entorn d'un personatge (M. Lluïsa Julià)	263
<i>Ruyra, escriptor capital</i> (Josep Pla)	266
<i>El filòleg de la llengua viva</i> (Modest Prats)	268

EL NOUCENTISME
VINYET PANYELLA

<i>Introducció</i>	270
<i>Bibliografia</i>	295
<i>Política i cultura</i> (Maurici Serrahima)	304
<i>Definicions i sistema ideològic</i> (Josep Murgades)	305

<i>Una voluntat i un moviment</i> (Narcís Comadira)	307
<i>La institucionalització de la cultura i la política cultural del Noucentisme</i> (Joan Fuster)	309
<i>L'antinoucentisme</i> (Josep Murgades)	311

NOUCENTISME: GÈNERES I AUTORS

VINYET PANYELLA I LLUÍS QUINTANA

<i>Introducció</i>	314
<i>Bibliografia</i>	319
<i>Malfiança noucentista envers la novel·la</i> (Alan Yates)	327
<i>Noucentisme i comèdia burgesa</i> (Xavier Fàbregas)	328
<i>El Noucentisme i la narrativa curta</i> (Maria Campillo)	329
<i>Supeditacions ideològiques de la poètica noucentista</i> (Jaume Aulet)	331
<i>La poesia de Guerau de Liost: ironia i rima</i> (Joan Teixidor)	332
<i>La poesia de Guerau de Liost</i> (Enric Bou)	334

JOSEP CARNER

JAUME SUBIRANA

<i>Introducció</i>	336
<i>Bibliografia</i>	343
<i>Entusiasme i objectivació lírics</i> (Carles Riba)	349
<i>L'oblit del magisteri</i> (Joan Ferraté)	351
<i>Poesia i biografia</i> (Marià Manent)	352
<i>Essencialisme</i> (Paulina Crusat)	353
<i>Carner, noucentista?</i> (Albert Manent)	355
<i>Un art de respostes</i> (Émilie Noulet)	356
<i>Una lectura freudiana de «Nabí»</i> (Gabriel Ferrater)	357
<i>Terror i pietat</i> (Dolors Oller)	358
<i>Sobre «Els fruits saborosos»</i> (Jaume Aulet)	359
<i>Estratègies de la prosa</i> (Marcel Ortín)	361

EUGENI D'ORS

LLUÍS QUINTANA I TRIAS

<i>Introducció</i>	363
<i>Bibliografia</i>	367
<i>Recepció coetània del «Glosari»</i> (Raimon Casellas)	372
<i>Eugeni d'Ors i el Noucentisme</i> (Josep Murgades)	373

<i>Ors: professional de l'intel·lecte</i> (Enric Jardí)	376
<i>El culte orsià a una estètica nacional</i> (Cristina Dupláa)	377
<i>El compromís d'Ors com a intel·lectual</i> (Vicente Cacho Viu)	381

NOUS VALORS: CANVI ESTÈTIC
ALS ANYS VINT I TRENTA

XAVIER PLA

<i>Introducció</i>	384
<i>Bibliografia</i>	408
<i>La crisi del model novel·lesc del segle XIX</i> (Alan Yates)	430
<i>Sota quin signe estètic es reprèn la novel·la el 1925?</i> (Jordi Castellanos)	431
<i>La renovació del panorama editorial català a l'entorn de 1925</i> (Jordi Castellanos)	433
<i>La novel·la de Barcelona</i> (Rafael Tasis)	434
<i>El districte cinquè i la novel·la</i> (Jordi Castellanos)	437
<i>Orientalisme i andalusisme al barri xino de Barcelona</i> (Joan Ramon Resina)	438
<i>Novel·la i públic lector: els premis literaris</i> (Margarida Casacuberta)	441
<i>L'eclosió de la nova novel·la popular</i> (Joaquim Molas)	443
<i>El postnoucentisme i la prosa modèlica</i> (Xavier Pericay i Ferran Toutain)	446
<i>Models i renovació del gènere novel·lesc a Catalunya</i> (Montserrat Corretger)	447
<i>El debat de l'intel·lectualisme</i> (Josep M. Balaguer)	449
<i>Després del simbolisme: les valors noves</i> (Enric Bou)	450
<i>Les noves relacions entre poesia i poble</i> (Josep M. Balaguer)	452
<i>L'aventura surrealista</i> (Joaquim Molas)	454
<i>Dalí, escriptor</i> (Joaquim Molas)	456
<i>Josep M. Junoy, després del cubisme</i> (Jaume Vallcorba)	458
<i>La disputa avantguardista valenciana</i> (Vicent Simbor i Roig)	461
<i>Lectura crítica del mite Rosselló-Pòrcel</i> (Joan Mas i Vives)	463

JOAN SALVAT-PAPASSEIT

XAVIER PLA

<i>Introducció</i>	466
<i>Bibliografia</i>	474
<i>Salvat-Papasseit a les Galeries Laietanes</i> (J. V. Foix)	479
<i>La transformació de Salvat-Papasseit</i> (Josep Pla)	480
<i>L'evolució de Salvat-Papasseit</i> (Joaquim Molas)	481

<i>Un programa d'influència cubista i futurista</i> (J. M. Balaguer)	482
<i>Dos títols futuristes</i> (Gabriella Gavagnin)	483
<i>L'erotisme de Joan Salvat-Papasseit</i> (Joan Fuster)	485
<i>L'acta de naixement d'un poeta</i> (Joaquim Molas)	487
<i>El jo líric de Salvat-Papasseit</i> (Dolors Oller)	489
<i>La segona «desamortització» de Salvat-Papasseit</i> (Josep Gavaldà)	490
<i>Un teoria de la imatge</i> (Enric Bou)	491
<i>Balanç de la recepció de Salvat-Papasseit als anys seixanta</i> (Jaume Aulet)	493
<i>La sinceritat en la poesia de Salvat-Papasseit</i> (Carles Miralles)	494

J. V. FOIX

JORDI MALÉ

<i>Introducció</i>	496
<i>Bibliografia</i>	501
<i>Diversitat estilística</i> (Gabriel Ferrater)	505
<i>La idea de l'ordre</i> (Arthur Terry)	507
<i>Un poeta obscur</i> (Pere Gimferrer)	509
<i>La investigació total</i> (Joaquim Molas)	511
<i>Fonaments de la poesia de J. V. Foix</i> (Josep Romeu i Figueras)	513
<i>La idea catalana</i> (Vinyet Panyella)	515
<i>La ment i els sentits a «Sol, i de dol»</i> (Manuel Carbonell)	516
<i>Una obra unitària</i> (Carles Miralles)	519
<i>El «Diari»</i> (Antoni Martí)	521

JOSEP PLA

XAVIER PLA

<i>Introducció</i>	523
<i>Bibliografia</i>	538
<i>Un diletant dels instints</i> (Carles Riba)	544
<i>Les marines de Pla</i> (Joan Estelrich)	546
<i>El novel·lista que esperem</i> (Ramon Esquerra)	547
<i>«El carrer Estret»</i> (Joan Ferraté)	549
<i>El pas del temps</i> (Salvador Espriu)	550
<i>«Contraban»</i> (Antoni Vilanova)	552
<i>Un fons insubornable de catalanitat</i> (Rafael Tasis)	554
<i>La teoria de la propina</i> (Joan Fuster)	555
<i>La meditació del temps</i> (Josep Maria Castellet)	557

<i>La sinceritat</i> (Joaquim Molas)	559
<i>Prosa rítmica i prosa poètica</i> (Salvador Oliva)	561
<i>El camí stendhalià</i> (Lluís Bonada)	562
<i>Subjectivitat i objectivitat en la prosa de Pla</i> (Dolors Oller)	563
<i>Pla, novel·lista</i> (Jordi Castellanos)	565
<i>Les “novel·les” de Josep Pla</i> (Jordi Gràcia)	567
<i>Amb les pedres disperses</i> (Maria Josepa Gallofré)	569
<i>Els enigmes del quadern gris</i> (Xavier Pla)	570

CARLES RIBA

JORDI MALÉ

<i>Introducció</i>	574
<i>Bibliografia</i>	580
<i>Carles Riba com a poeta</i> (Marià Manent)	584
<i>Entrada d'una època</i> (Joan Triadú)	585
« <i>Salvatge cor</i> » (Joan Ferraté)	586
<i>La poesia de Carles Riba</i> (Gabriel Ferrater)	588
<i>Carles Riba i la poesia europea del seu temps</i> (Arthur Terry)	589
« <i>Literatura i grups salvadors</i> » (Jaume Medina)	591
<i>Una interpretació de les «Elegies de Bierville»</i> (Enric Sullà)	593
<i>Riba humanista</i> (Carles Miralles)	595
<i>La darrera poètica</i> (Jordi Malé)	596

JOSEP M. DE SAGARRA

XAVIER PLA

<i>Introducció</i>	598
<i>Bibliografia</i>	610
<i>Un esforç de gegant: la traducció de la «Divina Comèdia»</i> (Antoni Vilanova)	615
<i>Popularisme i sensualisme</i> (Antoni Vilanova)	616
<i>Les «Memòries», un llibre que justifica la vida d'un escriptor</i> (Domènec Guansé)	619
<i>La facilitat de Sagarra</i> (Josep Pla)	622
<i>La naturalitat de l'estil de Sagarra</i> (Maurici Serrahima)	624
<i>Lectura personal d'«El comte Arnau»</i> (Josep Palau i Fabre)	625
« <i>Vida privada</i> »: <i>tècnica i concepció del món</i> (Marina Gustà)	627
<i>Un crític teatral oblidat</i> (Xavier Fàbregas)	628

<i>Sagarra i el teatre de postguerra</i> (Miquel M. Gibert)	629
<i>Una qüestió d'estil</i> (Virgilio Sánchez Rey)	631
<i>La llengua dels articles de Sagarra</i> (Narcís Garolera)	633
<i>Una nova lectura d'«El poema de Montserrat»</i> (Narcís Garolera)	634
<i>Índex alfabètic</i>	637